

waterschap Goeree-Overflakkee

Beleidsnota Dijkgraslanden Primaire waterkeringen

(versie 0.4b, 20 december 2001)

Samenvatting

Aanleiding voor het opstellen van een *beleidsnota dijkgrasland primaire waterkeringen* wordt gevormd door het feit dat uit een beoordeling is gebleken dat de huidige kwaliteit van het dijkgrasland niet voldoet.

Bij de bepaling van de benodigde kwaliteit van de grasmaten zijn primair de eisen vanuit veiligheid van belang en wordt een positieve beïnvloeding van landschaps- en natuurwaarden nagestreefd. Het streven is de benodigde kwaliteit voor de buitenzijde van de waterkering maatgevend te stellen voor de gehele waterkering en per categorie waterkering één kwaliteit vast te stellen.

Het waterschap heeft vastgesteld dat voor de primaire waterkeringen van de 1e categorie (langs het Haringvliet) gestreefd wordt naar een dijkgraslandkwaliteit "goed". Hoewel vanuit het oogpunt van veiligheid de grasmatkwaliteit voor de primaire waterkeringen van de 2e categorie (langs Grevelingen en Volkerak-Zoommeer) waarschijnlijk lager kan zijn wordt ook daar gestreefd naar een kwaliteit "goed".

Het waterschap heeft twee gebruikspakketten opgesteld waarin de voorwaarden voor een verantwoord gebruik van de primaire waterkering wordt gewaarborgd en waarmee naar verwachting op termijn een grasmatkwaliteit "goed" wordt bereikt. Daarnaast zijn voor de periode van maximaal 6 jaar twee overbruggingspakketten opgesteld die minder beperking voor de pachter inhouden, maar waarmee toch een eerste verbetering van de kwaliteit in gang wordt gezet.

Voor de invulling van het beheer hecht het waterschap er waarde aan om in goed overleg met de pachters het beheer aan te passen. Het streven daarbij is om de huidige pachtcontracten aan te passen en om te vormen tot uniforme contracten waarin alleen het privaatrechtelijke gebruik wordt vastgelegd voor de periode van 6 jaren. Middels vergunningen wordt onder voorwaarden ontheffing verleend voor het (agrarisch) gebruik van het dijkgrasland. In de vergunningen worden de voorwaarden uit de gebruikspakketten opgenomen.

Inhoudsopgave

Samenvatting	i
Inhoudsopgave	ii
1 Algemeen	1
1.1 Aanleiding	1
1.2 Doelstelling	1
1.3 Kader	1
1.4 Procedure	1
2 Areaalbeschrijving	2
3 Beleid	3
3.1 Beleid, wet en regelgeving extern	3
3.2 Beleid van het waterschap Goeree-Overflakkee	3
3.2.1 Algemeen	3
3.2.2 Benodigde kwaliteit dijkgrasland	3
3.2.3 Invulling beheer	4
3.2.4 Volgen van de kwaliteitsontwikkeling	5
4 Slot	5
Bijlage 1	6

1 Algemeen

1.1 Aanleiding

Aanleiding voor het opstellen van een beleidsnota dijkgrasland als onderliggende nota voor het beheersplan waterkeringen wordt gevormd door het feit dat uit een beoordeling van de huidige kwaliteit van het dijkgrasland op de primaire waterkeringen gebleken is dat deze niet voldoet.

Een belangrijk deel van de bekledingen van de primaire waterkeringen van dijkkring 25, Goeree-Overflakkee bestaat uit een grasmat. Evenals asfalt- of steenbekleding heeft de grasmat een belangrijke functie in de erosiebestendigheid van een waterkering. De wijze waarop de dijkgraslanden worden beheerd is bepalend voor de kwaliteit en erosiebestendigheid van de grasmat.

Bij het beheer spelen naast het waterstaatkundige aspecten ook agrarische- en natuur- en landschapsaspecten een rol. Het is belangrijk dat het waterschap duidelijk aangeeft welke eisen aan de dijkgraslanden worden gesteld en wat het beleid is ten aanzien van het beheer van de dijkgraslanden. Met deze nota wordt daaraan invulling gegeven.

1.2 Doelstelling

Het doel van deze beleidsnota is zowel intern als extern aan te geven wat het beleid van het waterschap Goeree-Overflakkee is voor het beheer van de dijkgraslanden op de primaire waterkeringen.

1.3 Kader

Op basis van de provinciale verordening op de primaire waterkering is het waterschap verplicht een Beheersplan voor de primaire waterkeringen op te stellen dat de basis vormt voor het integrale beheer van deze waterkeringen. Voorliggende nota is geschreven in het kader van het Beheersplan waterkeringen en vormt derhalve een onderliggend beleidsstuk.

Onderliggende beleidsnota is van toepassing op de primaire waterkeringen van dijkkring 25 Goeree-Overflakkee.

Aan de hand van de resultaten van een nog uit te voeren veiligheidsbeoordeling van de dijkgraslanden op de boezemkaden en secundaire waterkeringen zal bezien worden in hoeverre het nodig is het beheer aan te passen. Op voorhand wordt echter verwacht dat ook daar op termijn (5 jaar) een extensief beheer zoals beschreven in deze nota nodig zal zijn.

1.4 Procedure

Deze beleidsnota dijkgrasland primaire waterkeringen wordt beschouwd als een beleidsregel. Ze wordt in ontwerp vastgesteld door het college van dijkgraaf en heemraden, waarna de notitie een inspraakprocedure doorloopt. Na de inspraakprocedure wordt de nota eventueel aangepast, en vindt de definitieve vaststelling door het college van dijkgraaf en heemraden plaats. Daarna wordt de nota gepubliceerd en ter kennis van het algemeen bestuur van waterschap Goeree-Overflakkee gebracht.

2 Areaalbeschrijving

Het waterschap Goeree-Overflakkee beheert ca. 96 km primaire waterkering. Daarvan is zo'n 47 km dijk aan de binnen- en buitenzijde voorzien van een graszode. Nog eens 27 km dijk heeft alleen aan de binnenzijde een grasbekleding. De overige 22 km waterkering betreft duin of is van een andere bekleding voorzien.

Daarnaast beheert het waterschap ca. 24 km boezemkaden en ca. 58 km secundaire waterkering welke voor een groot deel voorzien zijn van een grasbekleding.

De hoofdfunctie van de waterkering en de daarop aanwezige grasbekleding is bescherming bieden tegen overstroming. Daarnaast is vooral sprake van een agrarische nevenfunctie. De dijkgraslanden op de primaire waterkeringen worden voor het merendeel beweid met schapen. Verder vindt maaibeheer plaats en is incidenteel sprake van beweiding met rundvee.

De dijkgraslanden hebben ook vanuit natuur en landschap een belangrijke functie. Zo heeft de primaire waterkering voor de ontwikkeling van natuurwaarden een bijzondere potentie. Het vormt een ecologisch lint op de grens van land en water en vervult een belangrijke 'schakelfunctie' tussen de buitendijks gelegen slikken en gorzen en het binnendijkse ecosysteem. Uit de veldopnamen is gebleken dat de dijkgraslanden aan de zuidkant van Goeree-Overflakkee bij extensief beheer een hoge botanische soortenrijkdom herbergen.

De primaire waterkeringen zijn opengesteld voor publiek en vervullen daarmee tevens een recreatieve functie.

3 **Beleid**

3.1 **Beleid, wet en regelgeving extern**

Een overzicht van het relevante extern beleid, wet en regelgeving is gegeven in het Beheersplan Waterkeringen.

3.2 **Beleid van het waterschap Goeree-Overflakkee**

3.2.1 Algemeen

De strategische visie van het waterschap en de streefbeelden en functie-eisen voor alle waterkeringen en de primaire waterkeringen in het bijzonder zijn van toepassing op de waterkeringen in het beheersgebied zoals omschreven in deze nota. De inhoud van genoemde strategische visie, streefbeelden en functie-eisen is opgenomen in het Beheersplan Waterkeringen. De belangrijkste streefbeelden die een directe relatie hebben met het dijkgraslandbeheer zijn:

- *De waterkeringen waarborgen niet alleen nu, maar ook in de toekomst de veiligheid*
- *Nevenfuncties zijn zodanig vormgegeven dat ze geen nadelige effecten op de waterkeringen hebben*

3.2.2 Benodigde kwaliteit dijkgrasland

Bepalende factoren

Er zijn verschillende factoren te benoemen die van invloed zijn op de benodigde kwaliteit van het dijkgrasland. Onderstaand zijn de factoren aangegeven op basis waarvan het waterschap de benodigde kwaliteit bepaald.

1. *Eisen vanuit veiligheid*

Voorop staat dat de grasbekleding van de waterkering dient te voldoen aan de eisen die daaraan vanuit waterkeringsoogpunt worden gesteld. De benodigde kwaliteit wordt bepaald met behulp van de Leidraad Toetsen op Veiligheid op basis van de belasting onder maatgevende omstandigheden zoals vastgelegd in het Hydraulisch Randvoorwaarden boek. De benodigde kwaliteit vanuit veiligheid wordt per (gedeelte van een) dijkvak bepaald.

2. *Benodigde kwaliteit buitenzijde is bepalend voor de gehele waterkering*

Uitgaande van het feit dat de hoogst benodigde kwaliteit aan de buitenzijde van de waterkering nodig is streeft het waterschap ernaar deze voor de gehele waterkering (kruin, binnentalud) maatgevend te stellen.

3. *Positieve beïnvloeding landschaps- en natuurwaarden*

Het streven is de soortenrijkdom en daarmee de landschaps- en natuur waarden van de grasbekleding op de waterkeringen te vergroten door extensivering van het beheer. Bijkomend aspect is dat een soortenrijke grasbekleding ook uit veiligheidsoogpunt aantrekkelijk is omdat deze een goede doorworteling heeft en daarmee een hoge erosiebestendigheid.

4. *Per categorie waterkering één kwaliteit grasbekleding*

Per categorie waterkering wordt één kwaliteit grasbekleding vastgesteld die zal worden nagestreefd. In beginsel wordt de hoogst benodigde kwaliteit van de diverse

(gedeelten van een) dijkvakken daarbij maatgevend gesteld voor het betreffende type waterkering.

Door per categorie waterkering één kwaliteit van de grasbekleding na te streven worden op voorhand geen eventueel aanwezige reserves in kwaliteit weg gegeven en wordt voorkomen dat fluctuaties in de kwaliteit direct leiden tot een onvoldoende veiligheid score. Daarnaast heeft het voordelen voor het dagelijkse beheer, aangezien dit in hoge mate de uniformiteit en daarmee de uitvoerbaarheid en handhaving van het beheer ten goede komt.

Primaire waterkeringen

Voor de dijken die vallen onder de primaire waterkeringen van de 1e categorie (langs het Haringvliet) is op grond van bovenstaande factoren bepaald dat gestreefd wordt naar een dijkgraslandkwaliteit "goed".

Voor de dijken die vallen onder de primaire waterkeringen van de 2e categorie (langs de Grevelingen en het Volkerak-Zoommeer) is hoewel het zeer waarschijnlijk is dat de benodigde dijkgraslandkwaliteit vanuit het oogpunt van veiligheid lager zal zijn dan die van de waterkeringen langs het Haringvliet bepaald dat ook daar gestreefd wordt naar een grasmatkwaliteit "goed". Wel met de nuancering dat indien gewenst de aanpassingen in het beheer later in de tijd kunnen plaatsvinden omdat het vanuit waterkeringoogpunt minder urgent is.

3.2.3 Invulling beheer

Afstemming met pachters en eigenaren

Het waterschap hecht er waarde aan dat de huidige relatie met de pachters wordt gecontinueerd. In goed overleg met de pachters en eigenaren van de dijkgraslanden wil het waterschap het beheer zodanig aanpassen dat de benodigde kwaliteit kan worden bereikt. Het waterkeringsbelang staat daarbij voorop, maar het waterschap zal zoveel mogelijk rekening houden met de belangen van de pachters en eigenaren.

Technisch

Om te zorgen dat het dijkgrasland (op termijn) aan de benodigde dijkgraslandkwaliteit voldoet heeft het waterschap gekozen de pachters een inspanningsverplichting op te leggen. In zogenaamde gebruikspakketten worden de beheersmaatregelen beschreven.

Er zijn twee gebruikspakketten opgesteld waarmee het waterschap het overleg met de pachters ingaat. Met de pakketten wordt een verantwoord gebruik van de primaire waterkering gewaarborgd. De verwachting bestaat dat met beide pakketten (op termijn) een grasmat wordt verkregen die voldoet aan de waterstaatkundige eisen en die tevens vanuit natuur- en landschapswaarden aantrekkelijk is.

De pachters wordt de mogelijkheid geboden om gedurende een periode van maximaal 6 jaar een beheer te voeren dat gezien kan worden als een overgangsbeheer. De twee daarvoor opgestelde 'Overbruggingspakketten' zorgen dat een eerste verbetering van de kwaliteit van het dijkgrasland in gang wordt gezet. De beperkingen aan het gebruik zijn echter minder groot als nodig wordt geacht om de benodigde dijkgraslandkwaliteit te bereiken.

Het reeds ingezette uitstervingsbeleid met betrekking tot beweiding met rundvee wordt verder aangescherpt en is middels een overbruggingspakket nog maximaal gedurende 6 jaar mogelijk.

Uit overleg met de pachters kunnen aanpassingen van de gebruiks- en overgangspakketten volgen. De pakketten waarmee het waterschap het overleg met de pachters ingaat zijn opgenomen in bijlage 1.

Juridisch

Het waterschap streeft ernaar om de huidige pachtcontracten aan te passen en om te vormen tot uniforme contracten waarin alleen het privaatrechtelijke gebruiksrecht wordt vastgelegd voor de periode van 6 jaren tegen een eveneens uniforme pachtprijs.

Middels vergunning op grond van de keur wordt onder voorwaarden ontheffing verleend voor het (agraris) gebruik van het dijkgrasland voor een periode van 6 jaar. Een gebruikspakket wordt als voorwaarde in de vergunning opgenomen.

3.2.4 Volgen van de kwaliteitsontwikkeling

De wijzigingen in het beheer worden doorgevoerd met als doel een positieve kwaliteitsontwikkeling van het dijkgrasland op de primaire waterkeringen te bewerkstelligen. Het waterschap vindt het belangrijk dat de kwaliteitsontwikkeling ook daadwerkelijk wordt gevolgd zodat indien noodzakelijk tijdig het beheer kan worden bijgestuurd. Middels de wettelijke verplichte veiligheidstoetsing en door het opstellen en uitvoeren van een monitoringsprogramma wordt daaraan invulling gegeven.

Toetsing

Het waterschap is op grond van de Wet op de waterkering verplicht iedere vijf jaar een toetsing op veiligheid uit te voeren op de primaire waterkeringen. Onderdeel van deze veiligheidstoetsing vormt het beoordelen van de grasbekleding van de waterkering. Uitgangspunten voor de veiligheidstoetsing zijn de TAW Leidraad Toetsen op Veiligheid en het Hydraulisch Randvoorwaardenboek van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat.

Monitoring en evaluatie

Het waterschap zal een monitoringsprogramma opstellen waarmee de ontwikkeling van de kwaliteit van het dijkgrasland kan worden gevolgd. In nader overleg met deskundigen op het gebied van dijkgraslandbeheer zullen de parameters waarop de monitoring zal plaatsvinden worden bepaald. Daarbij kan gedacht worden aan doorworteling en bedekking van de grasmat, maar ook aan informatie over weersomstandigheden. Verder zal ook de schouwvoering op het beheer van de dijkgraslanden door de pachters daarbij worden betrokken.

De resultaten van de monitoring worden gebruikt om de gevolgen van het aangepaste beheer van het dijkgrasland te evalueren. Aan de hand daarvan zal bezien worden in hoeverre het noodzakelijk is het beheer zoals beschreven in de gebruikspakketten bij te sturen. Daarbij moet in ogenschouw genomen worden dat pas na enkele groeiseizoenen de effecten van het aangepaste beheer duidelijk tot uiting komen.

4 Slot

Het waterschap Goeree-Overflakkee is bij reglement belast met de zorg voor de veiligheid tegen overstromingen van Goeree-Overflakkee en beheert daartoe de waterkeringen. Het algemene uitgangspunt hierbij is dat een waterkering veilig dient te zijn en veilig dient te blijven. De dijkgraslanden vervullen daarin een belangrijke functie.

In deze notitie heeft het waterschap aangegeven op welke wijze hieraan invulling wordt gegeven voor het beheer van het dijkgrasland. Bij het beheer van het dijkgrasland streeft het waterschap Goeree-Overflakkee ernaar de verschillende functies zoveel mogelijk op elkaar af te stemmen.

Bijlage 1

Gebruikspakket 1, Maai- en afvoerbeheer

- Tot 2 maal per jaar maaien en uiterlijk binnen twee weken afvoeren (bij hoge grasproductie desnoeds 3 maal per jaar maaien en afvoeren);
- Tijdstip eerste maaibeurt na zaadval vegetatie;
- Tijdig verder onderhoud plegen zoals maaien van distels en brandnetels;
- Indien nodig in het najaar lang gras 'kort' afmaaien i.v.m. mogelijke muizenoverlast;
- Geen bemesting toegestaan.

Gebruikspakket 2, Extensieve schapen beweiding

- Beweiding in winterperiode niet toegestaan (oktober tot en met maart)¹;
- De gemiddelde veebezetting bedraagt 8-10 ooiën per hectare per jaar;
- Geen bemesting toegestaan;
- Bij onvoldoende grasproductie, natte of zeer droge perioden wordt het vee verplaatst naar elders;
- Bijvoeren niet toegestaan;
- Periodieke beweiding toepassen, na afgrazen van de grasproductie vee verplaatsen naar een ander perceel;
- Bij (plaatselijk) onvoldoende beweiding tijdig (bij)maaien en afvoeren van het maaisel;
- Tijdig verder onderhoud plegen, zoals maaien van 'pollen' en slepen van oneffenheden en het maaien van distels en brandnetels.

Overbruggingspakket, Schapen beweiding (maximaal gedurende 6 jaar)

- Beweiding in winterperiode niet toegestaan (oktober tot en met maart)¹;
- De gemiddelde veebezetting bedraagt 10-15 ooiën per hectare per jaar;
- Maximale mestgift bedraagt 50 kg stikstof per hectare per jaar;
- Bij onvoldoende grasproductie, natte of zeer droge perioden wordt het vee verplaatst naar elders;
- Bijvoeren niet toegestaan;
- Periodieke beweiding toepassen, na afgrazen van de grasproductie vee verplaatsen naar een ander perceel;
- Bij (plaatselijk) onvoldoende beweiding tijdig (bij)maaien en afvoeren van het maaisel;
- Tijdig verder onderhoud plegen, zoals maaien van 'pollen' en slepen van oneffenheden en het maaien van distels en brandnetels.

Overbruggingspakket Rundvee beweiding (maximaal gedurende 6 jaar)

- Beweiding in winterperiode niet toegestaan (oktober tot en met maart)¹;
- De gemiddelde veebezetting bedraagt 1,5 tot 2 GVE (Groot Vee Eenheden) per hectare per jaar;
- Maximale mestgift bedraagt 50 kg stikstof per hectare per jaar;
- Bij onvoldoende grasproductie, natte of zeer droge perioden wordt het vee verplaatst naar elders;
- Bijvoeren niet toegestaan;
- Periodieke beweiding toepassen, na afgrazen van de grasproductie vee verplaatsen naar een ander perceel;
- Bij onvoldoende beweiding tijdig (bij)maaien en afvoeren van het maaisel;
- Regelmatig onderhoud, zoals maaien van 'pollen' en slepen van oneffenheden en het maaien van distels en brandnetels;
- Om plaatselijke vertrapping te voorkomen worden meerdere drinkplaatsen aangebracht.

¹ Een pachter kan een verzoek indienen om enkele weken eerder te starten met beweiden of enkele weken langer door te gaan. Een dergelijk verzoek zal door het waterschap per geval op basis van de terreingesteldheid, de vegetatieontwikkeling en het weer (voorspelling) worden beoordeeld.